Mål C-98/22

Sammanfattning av begäran om förhandsavgörande enligt artikel 98.1 i domstolens rättegångsregler

Datum för ingivande:

14 februari 2022

Domstol som begär förhandsavgörande:

Cour d’appel de Paris (Frankrike)

Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:

2 februari 2022

Klagande:

Eurelec Trading SCRL

Motpart:

Ministre de l’Économie et des Finances

Scabel SA

Groupement d'Achat des Centres Édouard Leclerc (GALEC)

Association des Centres distributeurs Édouard Leclerc (ACDLEC)

Kortfattad redogörelse för de faktiska omständigheterna och förfarandet i det nationella målet

1 Tvisten i det nationella målet har uppkommit mellan, å ena sidan, den franska ekonomi- och finansministern, och, å andra sidan, två belgiska bolag: bolaget Eurelec, ett belgiskt bolag med säte i Bryssel, som är ett centralt organ för förhandling av priser och inköp, grundat av den franska koncernen Leclerc och den tyska koncernen Rewe, och bolaget Scabel, ett belgiskt bolag med säte i Bryssel som fungerar som mellanhand mellan bolaget Eurelec och Leclerc-koncernens regionala inköpscentraler i Frankrike och Portugal. Två franska företag är också parter i tvisten: Koncernen Leclercs nationala inköpscentral som ansvarar för förhandlingarna om de årliga ramkontrakten med de franska

ARBETSDOKUMENT

leverantörerna (nedan kallade GALEC) och sammanslutningen för distributörcentra E Leclerc (nedan kallad ACDLEC).

2 Efter en utredning som genomfördes mellan åren 2016 och 2018 tillkännagav den franska ekonomi- och finansministern (nedan kallad ministern) misstankar om att bolaget Eurelec i Belgien hade tillämpat eventuellt konkurrensbegränsande förfaranden gentemot leverantörer i Frankrike. Bolagen Eurelec, Scabel, GALEC och ACDLEC har bestritt de förfaranden som de anklagats för.

3 Ministern väckte talan mot dessa fyra bolag vid Tribunal de commerce de Paris (Handelsdomstolen i Paris) och yrkade bland annat att det skulle fastställas att de förfaranden som dessa bolag hade tillämpat leder till en betydande obalans i parternas rättigheter och skyldigheter. Förfarandena har bestått i att kräva att leverantörer tillämpar belgisk lag på det avtal som ingåtts i syfte att de inte ska omfattas av de tvingande bestämmelser som föreskrivs i den franska handelslagen, bland annat de bestämmelser som möjliggör fri förhandling av avtalet på grundval av leverantörens allmänna försäljningsvillkor, samt att de, genom organiserade motåtgärder av stor omfattning, krävt att leverantörerna ska genomföra stora prissänkningar på föregående års fakturerade nettopriser utan någon motprestation.

4 Genom en dom av den 15 april 2021 slog Tribunal de commerce de Paris (Handelsdomstolen i Paris) fast att bolagens invändning om bristande behörighet kunde tas upp till sakprövning, men att den skulle ogillas. Domstolen ogillade även bolagens yrkanden om att det skulle begäras förhandsavgörande avseende Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1215/2012 av den 12 december 2012 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (EUT L 351, 2012, s. 1) (nedan kallad Bryssel Ia-förordningen). Domstolen förklarade sig behörig att uttala sig om artikel L442-6 (numera L442-11) i handelslagen på franskt territorium inom ramen för tvisten och meddelade parterna att förhandling skulle hållas senare avseende yrkandena om sakfrågan.

5 Bolagen Scabel och Eurelec överklagade denna dom till Cour d’appel de Paris (Appellationsdomstolen i Paris) genom skrivelser av den 18 och 21 maj 2021.

6 Cour d’appel de Paris (Appellationsdomstolen i Paris) (den hänskjutande domstolen) har således att avgöra huruvida franska domstolar är behöriga att pröva en talan som franska myndigheter väckt mot bolag med hemvist i Belgien för att påstått konkurrensbegränsande förfaranden gentemot leverantörer i Frankrike ska fastställas, beivras och bringas att upphöra.

Parternas huvudargument avseende ministerns talans privaträttsliga karaktär, i den mening som avses i Bryssel Ia-förordningen

7 Eurelec anser att arten av och föremålet för ministerns talan samt de bevismedel som ministern använder till stöd för sin talan kan medföra att förevarande

ARBETSDOKUMENT

förfarande inte omfattas av tillämpningsområdet för Bryssel Ia-förordningen. Eurelec har i detta avseende erinrat om att en nationell bestämmelse som är tillämplig i sak i en tvist, även om den betecknas som tvingande lag, inte kan ligga till grund för franska domstolars internationella behörighet.

8 Bolagen Eurelec och Scabel har gjort gällande att begreppet privaträttens område i den mening som avses i artikel 1 i Bryssel Ia-förordningen inte kan tolkas med hänvisning till en medlemsstats nationella rätt och gjort gällande att ministerns talan till sin natur och sitt syfte utgör ett utövande av offentliga maktbefogenheter, vilket tar sig uttryck i utövande av befogenheter som avviker från de allmänna rättsregler som gäller i förhållandet mellan enskilda, varför tvisten inte omfattas av privaträttens område.

9 Enligt bolagen kan åläggandet av vite inte sammanblandas med enskildas rätt att yrka skadestånd för den skada som de direkt har åsamkats. Ministern använder sig av bevisning som erhållits genom utövande av offentliga maktbefogenheter, i förevarande fall platsundersökningar och beslag i ACDLEC:s och GALEC:s lokaler med stöd av artikel L 450–4 i code de commerce (handelslagen). De processuella befogenheter som privata rättssubjekt har enligt artikel 145 i code de procédure civile (civilprocesslagen) ska dock inte likställas med de utredningsbefogenheter som offentliga myndigheter har. I detta avseende hävdar bolagen att alla fysiska eller juridiska personer, även offentligrättsliga sådana, kan väcka talan med stöd av artikel 145 i code de procédure civile (civilprocesslagen), vilket inte är fallet med artikel L 450-4 i code de commerce (handelslagen). Det är inte heller straffbart att motsätta sig en förhandsutredningsåtgärd som beslutats med stöd av artikel 145 i code de procédure civile (civilprocesslagen) men varje sätt att motsätta sig platsundersökning och beslag som utförs av generaldirektoratet för konkurrens, konsumentfrågor och bedrägeribekämpning av ekonomi- och finansministeriet utgör utredningsmotstånd, som är ett brott enligt artikel L 540-8 i code de commerce (handelslagen).

10 Eurelec påpekar också att Cour de cassation (Högsta domstolen) i dom nr 15-21.811 av den 6 juli 2016 erkänner att ministerns åtgärder, på grund av deras karaktär och syfte, omfattas av ministerns offentliga befogenheter.

11 Enligt ministern omfattas dessa yrkanden av det materiella tillämpningsområdet för Bryssel Ia-förordningen och det föreligger inga tolkningssvårigheter eller rimliga tvivel som kan motivera en begäran om förhandsavgörande. Med hänsyn till svaren som gavs i domen av den 16 juli 2020, Movic m.fl. (C-73/19, EU:C:2020:568) anser ministern att det inte är visat att det finns något intresse av en begäran om förhandsavgörande och att den omständigheten att förordningen inte antas vara tillämplig inte för den sakens skull gör den utländska domstolen behörig.

12 Ministern har gjort gällande att, såsom domstolen anger i domen av den 16 juli 2020, Movic m.fl. (C-73/19, EU:C:2020:568), ”skydd av allmänintresset inte heller [ska] förväxlas med utövande av offentliga maktbefogenheter”, att

ARBETSDOKUMENT

bestämmelserna i artikel L 442–6, 1, 2° i code de commerce (handelslagen) är tvingande till skydd för den ekonomiska allmänna ordningen i Frankrike och att ministern agerar för att skydda allmänintresset i syfte att få till stånd ett utdömande av vite. Eftersom syftet med ministerns agerande är att försvara fransk allmän ordning, är det enligt ministern naturligt att endast franska domstolar är behöriga att pröva talan, vilket Cour de cassation (Högsta domstolen) påpekade i den ovannämnda domen av den 6 juli 2016.

13 När det gäller utövandet av utredningsbefogenheter anser ministern att det är nödvändigt att skilja mellan utredningsfasen och fasen för domstolsförfarandet och har hävdat att kriteriet för att tillämpa Bryssel Ia-förordningen är att sådan bevisning används och inte hur den har inhämtats. Ministern har här hänvisat till generaladvokaten Szpunars förslag till avgörande i målet Movic m.fl. (C-73/19, EU:C:2020:297, punkt 59), och tillagt att i målet Movic hindrade inte de statliga tillsynsmyndigheternas utövande av utredningsbefogenheter, genom vilka de fastställde de konstateranden som låg till grund för deras talan, att Bryssel Ia-förordningen tillämpades. Ministern har påpekat att den domstol som prövar denna bevisning aldrig har förklarat sig sakna behörighet, ens när utländska bolag varit i fråga, såsom i målen Apple, Expdia eller Booking, och att det inte skulle vara logiskt att göra tillämpningen av förordningen beroende av vilken typ av bevisning som används.

Slutligen har ministern tillagt att hans talan förs i ett jämlikt maktförhållande mellan ministern och bolagen, eftersom den omfattas av regler i code de procédure civile (civilprocesslagen) som är tillämpliga på samtliga parter i målet, med alla därmed sammanhängande garantier, och att det endast är de domstolar där talan väcks som är behöriga att pröva om brott har begåtts och vilka påföljder som i förekommande fall vilken påföljd som ska utgå.

Kortfattad redogörelse för skälen till att förhandsavgörande begärs

14 Ministern grundar sin talan på artikel L 442-6, I, 2° i den franska handelslagen i dess lydelse före förordning nr 2019-359 av den 24 april 2019 om omarbetning av avdelning IV i bok IV i code de commerce (handelslagen), som genom sin artikel 2 ersätter dessa med bestämmelserna i artikel L 442-1, I, i samma lag.

15 I artikel L 442-6 (tidigare lydelsen) i code de commerce (handelslagen) föreskrivs följande: ”I. Varje producent, näringsidkare, industriidkare eller person som är inskriven i yrkesregistret har skadeståndsansvar och är skyldig att ersätta skada som uppkommer av följande handlingar:

…

2° att ålägga eller försöka ålägga en affärspartner skyldigheter som skapar en betydande obalans i parternas rättigheter och skyldigheter.

...

ARBETSDOKUMENT

III. – Talan kan väckas vid den tvistemålsdomstol eller handelsdomstol som är behörig av var och en som har ett berättigat intresse, eller åklagarmyndigheten, ekonomiministern eller ordföranden för konkurrensmyndigheten, om konkurrensmyndighetens ordförande i ärenden som omfattas av dennes behörighet konstaterar att ett sådant agerande som nämns i denna artikel förekommit.

…”.

16 De aktuella bolagen anser att den franska domstolen inte är behörig att pröva ministerns talan mot de två belgiska bolagen. Det handlar således i förevarande mål om att fastställa huruvida en domstol i en medlemsstat är behörig att pröva en talan som väckts av myndigheterna i denna stat mot bolag i en annan medlemsstat i syfte att påstått konkurrensbegränsande förfaranden gentemot leverantörer etablerade i den medlemsstaten, i detta fall Frankrike, ska fastställas, beivras och bringas att upphöra.

17 I artikel 1.1 i Bryssel Ia-förordningen föreskrivs följande: ”Denna förordning är tillämplig på privaträttens område, oberoende av vilket slag av domstol det är fråga om. Den omfattar i synnerhet inte skattefrågor, tullfrågor eller förvaltningsrättsliga frågor eller statens ansvar för handlingar eller underlåtenhet vid utövandet av offentliga maktbefogenheter *(acta jure imperii)*”. Är denna förordning tillämplig?

18 Enligt EU-domstolen (dom av den 16 juli 2020, Movic m.fl., C-73/19, EU:C:2020:568), ska artikel 1.1 i förordning nr 1215/2012 tolkas så, att en tvist mellan myndigheterna i en medlemsstat och näringsidkare etablerade i en annan medlemsstat omfattas av begreppet ”privaträttens område” i den mening som avses i den bestämmelsen när nämnda myndigheter som huvudyrkande begär fastställelse av överträdelser i form av påstått olagliga otillbörliga affärsmetoder samt förbudsföreläggande mot dessa, samt accessoriskt yrkar att svarandena ska åläggas dels att vidta åtgärder för offentliggörande, dels vite.

19 I domen Movic konstaterade domstolen,

– i punkt 33, att begreppet ”privaträttens område” ska betraktas som ett självständigt begrepp som ska tolkas mot bakgrund av dels förordningens mål och systematik, dels de allmänna principer som framgår av samtliga nationella rättssystem,

– i punkt 34, att en vid tolkning av begreppet ”privaträttens område” krävs för att säkerställa en väl fungerande inre marknad och för att undvika, så att rättskipningen ska fungera väl, att oförenliga domar inte meddelas i de olika medlemsstaterna,

– i punkt 35, att domstolen återkommande har slagit fast att även om vissa tvister mellan en myndighet och ett privaträttsligt subjekt kan omfattas av tillämpningsområdet för förordning nr 1215/2012, förhåller det sig annorlunda när myndigheten utövar offentliga maktbefogenheter,

ARBETSDOKUMENT

– i punkt 36, att den omständigheten att en av parterna i målet har utövat offentliga maktbefogenheter, på grund av att parten i fråga har utövat befogenheter som går utöver de rättsregler som är tillämpliga i förhållandet mellan enskilda, innebär att tvisten utesluts från privaträttens område enligt artikel 1.1 i Bryssel Ia-förordningen,

– i punkt 37, att för att avgöra huruvida ett område omfattas av ”privaträttens område” i den mening som avses i artikel 1.1 i Bryssel Ia-förordningen, är det nödvändigt att identifiera det rättsliga förhållandet mellan de tvistande parterna och att granska grunderna för talan eller de närmare bestämmelserna om hur denna talan ska väckas och föras,

– i punkt 57, att det endast är om en myndighet, på grund av sin användning av viss bevisning, inte konkret befinner sig i samma situation som ett privaträttsligt rättssubjekt i en motsvarande tvist som myndigheten ska anses ha utövat offentliga maktbefogenheter i det fallet, och,

– i punkt 59, att det inte framgår av de uppgifter som EU-domstolen har tillgång till att de belgiska myndigheterna, i processen vid den hänskjutande domstolen, skulle ha använt någon som helst bevisning som den inhämtat genom sina offentliga maktbefogenheter, vilket det dock ankommer på den hänskjutande domstolen att kontrollera.

20 Den hänskjutande domstolen undrar om den lösning som valdes i den domen kan överföras på en talan med betydande obalans, som väckts av ministern i syfte att få fastställt att det föreligger ett konkurrensbegränsande förfarande. Den hänskjutande domstolen anser att det för att besvara denna fråga är nödvändigt att undersöka den talan som ministern har väckt mot bland annat de två belgiska bolagen inom ramen för det franska systemet.

21 Även om den skadelidande kan väcka talan om ersättning för den skada som orsakats av förfarandena i fråga och yrka att ett agerande ska upphöra eller ett avtalsvillkor ogiltigförklaras, är det, enligt artikel L 442-6 (tidigare lydelse) i code de commerce (handelslagen), endast ministern och åklagarmyndigheten som kan yrka att den som gjort sig skyldig till överträdelsen ska ådömas vite.

22 Förutom att ministern, som agerar i allmänhetens intresse, inte behöver visa att han har ett berättigat intresse av att få saken prövad, och att han har tillgång till en åtgärd som betecknas som självständig enligt Cour de cassations (Högsta domstolens) ovannämnda dom av den 6 juli 2016, kan denne använda sina utredningsbefogenheter.

23 I det aktuella fallet lägger ministern fram bevis som han samlat in i ACDLEC:s och GALEC:s lokaler i enlighet med bestämmelserna i artikel L 450-4 i code de commerce (handelslagen), som ger honom möjlighet att låta tjänstemän från konkurrensmyndigheten vilka är utsedda för detta ändamål göra platsundersökningar i samtliga lokaler och beslagta dokument och alla former av

ARBETSDOKUMENT

informationsmedier. Den bevisning som därvid inhämtas omfattas dock av kontradiktionsprincipen inom ramen för civilrättsliga förfaranden.

24 Som jämförelse har privata rättssubjekt inte sådana befogenheter vid bevisföringen. Däremot har de tillgång till sådana förhandsutredningsåtgärder som kan vidtas med stöd av artikel 145 i code de procédure civile (civilprocesslagen) på begäran av varje fysisk eller juridisk person, även offentligrättsliga, exempelvis ett föreläggande om att inkomma med handlingar, inhämtande av expertutlåtande och exekutionstitel som verkställs av förrättningsman. Sådana kontrollåtgärder kan vidtas på parts begäran, det vill säga på ett icke kontradiktoriskt sätt när det har visats att så är nödvändigt.

25 Vidare är det inte straffbart att motsätta sig en förhandsutredningsåtgärd som beslutats med stöd av artikel 145 i code de procédure civile (civilprocesslagen), men att motsätta sig platsundersökning och beslag som utförs av tjänstemän som är utsedda för detta ändamål utgör utredningsmotstånd, som är ett brott.

26 Den hänskjutande domstolen vill därför få klarhet i huruvida ministern, när han, såsom i förevarande fall, använder sig av sina särskilda utredningsbefogenheter för att fastställa om det förekommit förfaranden som medför en betydande obalans i parternas rättigheter och skyldigheter och begär att domstolen ska ådöma dem vite som en sanktion, använder sig av offentliga maktbefogenheter vid sin talan, vilket kan innebära att denna talan utesluts från tillämpningsområdet för Bryssel Ia-förordningen, på grund av att den inte omfattas av privaträttens område.

27 Med hänsyn till särdragen hos ministerns åtgärder i den franska nationella rättsordningen finns det således ett rimligt tvivel om huruvida den talan som ministern väckt i det aktuella fallet omfattas av det materiella tillämpningsområdet för Bryssel Ia-förordningen, som är tillämplig på ”privaträttens område”. Det kan därför vara motiverat att begära förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF.

28 Den hänskjutande domstolen har vilandeförklarat målet och begärt att EU-domstolen ska meddela ett förhandsavgörande beträffande följande fråga:

”Ska ’privaträttens’ område, som definieras i artikel 1.1 i Europaparlamentets och rådets förordning nr 1215/2012 av den 12 december 2012 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område, tolkas så, att en talan som väckts – och ett domstolsavgörande som meddelats till följd av denna talan – omfattas av tillämpningsområdet för det begreppet, när (i) talan väckts av den franska ekonomi- och finansministern med stöd av artikel L 442-6, I, 2° (tidigare lydelse) i den franska handelslagen mot ett belgiskt bolag, (ii) för att konkurrensbegränsande förfaranden ska fastställas och bringas att upphöra och för att den som påstås vara ansvarig för dessa förfaranden ska ådömas vite, (iii) på grundval av bevisning som erhållits genom ministerns särskilda utredningsbefogenheter?”

ARBETSDOKUMENT